

SHEREMETYNska Oxana Valeriivna

PhD (Economics) National University of Food Technologies

goroxy@ukr.net

BATALOVA Helen Anatoliivna

National University of Food Technologies

helenbatalova@gmail.com

THE ROLE OF CUSTOMS LOGISTICS IN FOREIGN TRADE ACTIVITY MENEAGEMENT

Abstract. Introduction. *The world practice knows that if it is impossible to reduce costs in the production and sales necessary to pay attention to the road, which passes the material flow from raw materials and semi-finished products to finished logistical values. It is important as the movement of goods to the receipt of the manufacturer and within the limits of its activity, as well as between producers and trading companies, and if necessary, bring the goods directly to the final consumer.*

Results. *A radical and effective tool to reduce costs over the entire material flow chain, is the logistics, including customs logistics. Modern customs logistics turned it into a tool services. The principle is quite simple - the international carrier begins to think not so much about how to make it, but how to save money for its customers. Because the competition is increased. Only real, well-organized professionals are able to provide a follow customs of goods from producer to consumer, so at the lowest cost for transportation to ensure maximum turnover of goods. Questions that need to be solved in article are simple, but crucial: how to save the cost of the transport corridor, way less to spend on the goods declaration at customs to avoid overload or idle time of transport in the customs area - only if you solved all these questions, you can very quickly delivery goods to the end customer.*

Conclusion. *The obvious is that the use of logistics elements of the trade community allows to reduce overhead costs and customs offices to speed up cargo traffic, which increases the efficiency of their activities.*

This article was summarized the main points, which operate in Ukraine, assessed their effectiveness and structure of goods traffic that crosses certain checkpoints. The basic problems arising in the use of foreign trade logistics approaches to customs control and customs clearance. Some measures to speed up customs procedures for both the customs authorities and for the use of foreign trade logistics approaches.

Key words: *customs; custom control international checkpoint; transport; logistics services.*

*Одержано редакцією 25.01.2016
Прийнято до публікації 02.01.2016*

УДК 339.923

ХАЛАТУР Світлана Миколаївна

кандидат економічних наук,

доцент, доцент кафедри фінансів

Дніпропетровського державного аграрно-
економічного університету

halatyr@i.ua

АСИМЕТРІЯ ЗАГАЛЬНИХ УМОВ УГОД УКРАЇНИ З СОТ ТА АСОЦІАЦІЇ З ЄС ДЛЯ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

Анотація. *У статті розглянуто проблему оцінки впливу умов зовнішньоторговельних угод України з СОТ та ЄС на перспективи виробництва агропродовольчих товарів. Визначено, що Україна в рамках угоди із СОТ прийняла асиметричні зобов'язання у відношенні експорту продукції агропромислового комплексу, які суттєво обмежують можливості вітчизняних підприємств щодо експортування агропродовольчих товарів на зовнішні ринки.*

Ключові слова: *агропродовольчі товари, інтеграційні процеси, асиметрія, зовнішньоторговельні угоди.*

Постановка проблеми. Членство України у СОТ з 2008 року безумовно вплинуло на розвиток зовнішньої торгівлі з такими регіональними торговельними угрупованнями, як

ЄС та Митний союз Росії, Казахстану і Білорусі. Незважаючи на те, що процес вступу України розтягнувся на 8 років, урядом України до 2008 року було підписано цілу низку угод з СОТ, які носять асиметричний характер на всіх рівнях зовнішньоторговельного регулювання. У загальному вигляді Україна прийняла наступні зобов'язання у відношенні експорту: не застосовувати обов'язкові мінімальні експортні ціни; знизити експортні мита на насіння олійних культур, живу худобу, шкури тварин, металом кольорових і чорних металів, зберігаючи за собою право застосовувати їх для інших товарів; відмінити заборону на експорт лома кольорових металів; відмінити експортні квоти на зерно (реалізовано в 2008 році, але в 2010 році Україна повернулася до квотування експорту зерна, замінивши його в 2011 році на експортні мита); відмінити експортні обмеження на дорогоцінні метали і камені; не субсидувати експорт сільськогосподарської продукції [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед учених-дослідників, які вивчали вплив інтеграційних процесів на економічний розвиток України та шляхи вирішення продовольчої проблеми і розширення зовнішньої торгівлі продукцією АПК завжди була предметом уваги багатьох вчених і фахівців таких як М. О. Кизима, І. Ю. Матюшенко, Ю. М. Маханьов [3], В. О. Точилін [4], В. Р. Сиденко [5], І. Бураковський, С. Беренда, О. Власюк, А. Гальчинський, А. Голіков, Н. Гончаренко та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В наш час собливої уваги набуває питання пошуку найбільш перспективних напрямів збільшення зовнішньої торгівлі продукцією АПК України і нарощування її виробництва в умовах сучасних інтеграційних процесів.

Метою дослідження є розгляд асиметрії загальних умов угод України з СОТ та асоціації з ЄС для агропродовольчих товарів та розробка науково-практичних рекомендацій для розвитку зовнішньої торгівлі і збільшення експорту продукції АПК в умовах сучасних інтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відносно імпорту членство України в СОТ означає прийняття наступних заходів: зниження рівня імпортного тарифного захисту; зв'язування ставок імпортних мит (середньоарифметична ставка (кінцева зв'язана) імпортного тарифу на промислові товари склала 4,85%, а для сільськогосподарських товарів – 11,16%. При цьому відбулось суттєве зниження ставок на легкові автомобілі – з 25 до 10%); приєднання до секторальних ініціатив зі зниження ставок імпортних тарифів по хімічним товарам і текстилю; приєднання до «нульових» секторальних домовленостей по фармацевтичним препаратам, меблях, сільськогосподарській техніці; використання максимальних ставок ввізного мита на цукор (50%) і олію соняшникову (30%) [1].

У табл. 1 наведено значення середньозважених та середньоарифметичних тарифних ставок в Україні до і після вступу до СОТ за основними видами продукції [1; 2; 3; 4].

Таблиця 1

Значення середньозважених та середньоарифметичних тарифних ставок в Україні до і після вступу до СОТ за основними видами продукції

Показники	Середньозважена тарифна ставка			Середньоарифметична тарифна ставка		
	Попередня діюча до вступу в СОТ, %	Після вступу до СОТ, %	Відхилення, %	Попередня діюча до вступу в СОТ, %	Після вступу до СОТ, %	Відхилення %
Всього по всій номенклатурі продукції	7,02	5,09	-1,93	6,51	6,28	-0,23
По продукції сільського господарства	18,19	10,00	-8,19	13,84	11,16	-2,68
По продукції промисловості	6,11	4,77	-1,34	4,40	4,85	+0,45

Таблиця систематизована автором за матеріалами [1; 2; 3; 4]

Як можна бачити з табл. 1 після вступу до СОТ для української продукції в цілому відбулось суттєве зниження тарифних ставок та лібералізація доступу на світові ринки, поряд з цим внутрішній ринок України став більш відкритим для імпоротної продукції.

Асиметричність у можливості реалізації фінансово потужних програм підтримки виробництва та експорту товарів України і розвинених країн світу внаслідок макроекономічної і фінансової нестабільності і вкрай завищених кредитних ставок.

У сфері послуг Україна взяла на себе специфічні зобов'язання приблизно в 150 підсекторах із діючих 155, що є виключно високим рівнем, якщо порівняти його з більшістю країн-членів СОТ, з яких у 77% такі зобов'язання були прийняті не більш як по 100 підсекторах, а приблизно у 50% країн-членів – не більш як по 40 підсекторах [5].

Як наслідок, умови вступу України в СОТ призвели до появи в середині вересня 2012 року офіційного звернення України до Генеральної Ради СОТ щодо готовності України розпочати переговори про підвищення зв'язаних за зобов'язаннями СОТ імпорتنих тарифів на 371 товарну лінію (а усіх тарифних ліній в українській товарній номенклатурі приблизно 11600), з яких 147 позицій – промислові товари, 224 – сільськогосподарські товари. Поведінку України низка країн-членів СОТ вважала протекціоністською і висловлювала побоювання, що це може підірвати основи організації. Так, 29 листопада 2012 року на засіданні Ради СОТ з торгівлі товарами країни-члени перейшли від «занепокоєння» наміром України переглянути членські зобов'язання щодо зв'язаних тарифних ставок, до тиску: 23 делегації (включно з США, Канадою, Японією і ЄС від імені 27 країн) оприлюднили заяву, в якій переконували Україну відкликати заявку на перегляд 371 тарифної лінії. Станом на початок 2015 року Україна повністю відмовилася від перегляду своїх членських зобов'язань щодо зв'язаних тарифних ставок.

Саме для агропродовольчої продукції українського виробництва найбільш яскраво виявляється асиметрія у зобов'язаннях щодо відкриття ринків між «старими» і «новими» членами СОТ, яка передбачає більш жорсткі і такі, що перевищують встановлені загальні вимоги [6; 7].

Асиметрія угоди України з СОТ для продукції АПК України представлена на рис. 1.

У загальному вигляді Україна прийняла наступні асиметричні зобов'язання у відношенні експорту продукції агропромислового комплексу: не застосовувати обов'язкові мінімальні експортні ціни; знизити експортні мита на насіння олійних культур, живий скот, шкури тварин, металолом кольорових і чорних металів, зберігаючи за собою право застосовувати їх для інших товарів; відмінити експортні квоти на зерно (реалізовано в 2008 році, але в 2010 році Україна повернулася до квотування експорту зерна, замінивши його в 2011 році на експортні мита); не субсидувати експорт сільськогосподарської продукції [1].

Асиметрія у рівні і формах імпорتنих мит відносно агропродовольчих товарів виявляється в наступному [6; 7]:

А) більш низькі ставки імпорتنих мит для сільськогосподарських продуктів, ніж ті, що діють в країнах-засновниках і більшості країн-членів СОТ. Так, середньозважена ставка митного тарифу для сільськогосподарських продуктів склала у 2014 році 10,07% проти 18,19% у 2007 році [4; 5];

Б) наявність у діючому Митному тарифі України менших ставок ввізного мита на живі тварини, м'ясо, рибу та молоко; овочі, каву, чай, зернові, борошно, ніж ті, що визначені додатком 1 до Протоколу про вступ України до СОТ [44];

В) введення нульових ставок ввізних мит з 2005 року – на сільськогосподарську техніку, з 2011 року – на дистильовані спирти [4];

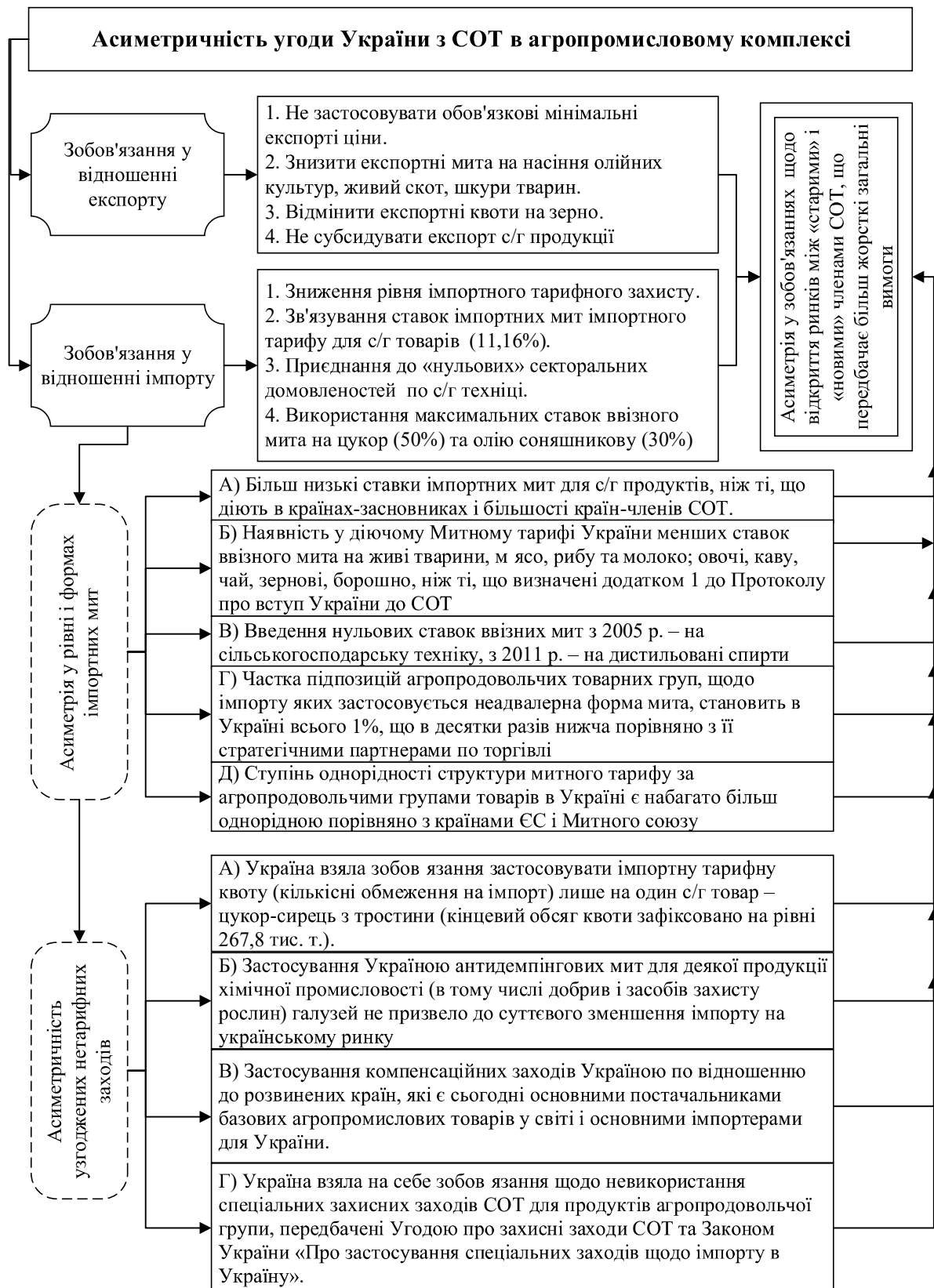

Рис. 1. Асиметрія угоди України з СОТ для продукції АПК України
 Складено автором за матеріалами [4; 5; 6; 7]

Г) частка підпозицій агропродовольчих товарних груп, щодо імпорту яких застосовується неадвалерна форма мита, становить в Україні всього 1%., що в десятки

разів нижча порівняно з її стратегічними партнерами по торгівлі. Так, в ЄС в рамках однієї товарної агропродовольчої позиції (чотири знаки ТНЗЕД) структура митного тарифу ЄС може бути диференційованою з явними ознаками ескалації за рівнем переробки продукції. В країнах Митного союзу ця частка складає в середньому 25%, що в 10 разів вище за показник в Україні, а в ЄС і США цей показник іще вищий [5];

Д) ступінь однорідності структури митного тарифу за агропродовольчими групами товарів в Україні є набагато більш однорідною порівняно з країнами ЄС і Митного союзу. Так, коефіцієнт варіації, розрахований як співвідношення стандартного відхилення ставок мита до середньоарифметичної ставки за тарифними лініями на основі даних про діючі ставки, у США – близько 41, в ЄС – 32; в Росії і Білорусі – приблизно 28; в Казахстані – 22; в Україні – всього 2,8 [4].

Асиметричність у можливості реалізації фінансово потужних програм підтримки виробництва та експорту, зокрема агропродовольчих товарів України і розвинених країн світу. Відносна макроекономічна стабільність, розвиненість фінансових ринків і ринкових інститутів в цілому забезпечують виробникам з країн ЄС незрівнянно кращі умови щодо доступності фінансових ресурсів, а отже, можливості розвитку виробництва сільськогосподарської продукції на промисловій основі, ніж в Україні. Одночасно макроекономічна дестабілізація в Україні внаслідок фінансово-економічної кризи 2008–2009 років тільки поглибила проблематику доступності капіталу, залишивши для українського виробника саме прибуток як основне джерело фінансування капітальних вкладень. Наприклад, в Україні, на відміну від решти країн світу, ставка кредитування у 2009 році підвищилася порівняно з докризовим періодом: з 18% до 21% відповідно, в результаті чого в Україні вона сьогодні у два рази вища, ніж у Польщі та Угорщині, та в середньому у 1,2 рази більша, ніж у Казахстані та Росії [5].

Слід підкреслити, що Україна, вступивши в СОТ, взяла на себе цілком конкретні зобов'язання, пов'язані із забезпеченням безпеки харчових продуктів скрізь, де їх виробляють. Адже в умовах глобалізації вони можуть із внутрішнього ринку дрейфувати на зовнішній, несучи загрозу не тільки країні-виробникові, а й її партнерам по торгівлі. Тому, незалежно від того, де виробляється готовий харчовий продукт або сировина для переробки – на великих сільгосппідприємствах чи в селянських дворах, продукція повинна відповідати цілком визначеним стандартам і вимогам. Для виконання взятих країною зобов'язань при вступі в СОТ Верховна Рада України у 2009 році ухвалила Закон України «Про безпеку і якість харчових продуктів». У січні 2010 року закон набрав чинності, але низку його положень, дотриматися яких без переоблаштування та модернізації всієї структури дрібнотоварного виробництва неможливо, було відстрочено до січня 2015 року.

Центральним елементом економічної частини Угоди про асоціацію України з ЄС є запровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (або ЗВТ+) між Україною та ЄС, яка передбачає лібералізацію: торгівлі як товарами, так і послугами (що характерно для «класичної» ЗВТ); руху капіталів; руху робочої сили (частково).

На рис. 2 представлено схему, яка характеризує основні аспекти асиметрії умов Угоди про Асоціацію України з ЄС [3, с. 268].

Асиметричність угоди про асоціацію України з ЄС виявляється в наступному. Відмінною рисою ЗВТ+ між Україною та ЄС є здійснення комплексної програми наближення секторальних (у 28 сферах) законодавчих та підзаконних актів України (транспорт, енергетика, сільське господарство тощо) до відповідних стандартів ЄС.

Це дозволить значною мірою усунути нетарифні (технічні) бар'єри у торгівлі між Україною та ЄС та забезпечити розширений доступ українських експортерів до внутрішнього ринку ЄС, який обслуговує 503,7 млн. мешканців з рівнем середнього доходу у 39 тис. дол. на душу населення і, відповідно, мають високу купівельну спроможність у порівнянні громадянами СНД.

Лібералізація торгівлі між Україною і ЄС призведе також до вдосконалення правил торгівлі на внутрішньому ринку відповідно до норм ЄС і розширення присутності європейських експортерів на українському ринку, що надасть можливість більш повного задоволення українців у якісних товарах. Вимоги, які Україна повинна бути виконати для запровадження ЗВТ+ між Україною та ЄС, фактично співпадають з програмою потрібних для України реформ, що становитиме потужний імпульс для її загального розвитку.

В той же час, створення ЗВТ+ між Україною та ЄС вимагатиме набагато більше зусиль, ніж проста зона вільної торгівлі. Її реалізація залежатиме від здатності української влади та бізнесу знайти баланс інтересів для досягнення цієї мети. Можливий супротив українських виробників промислових товарів, які вже постачають ці товари до країн ЄврАзЕС (і з якими погоджено усі стандарти), введенню більш жорстких стандартів ЄС.

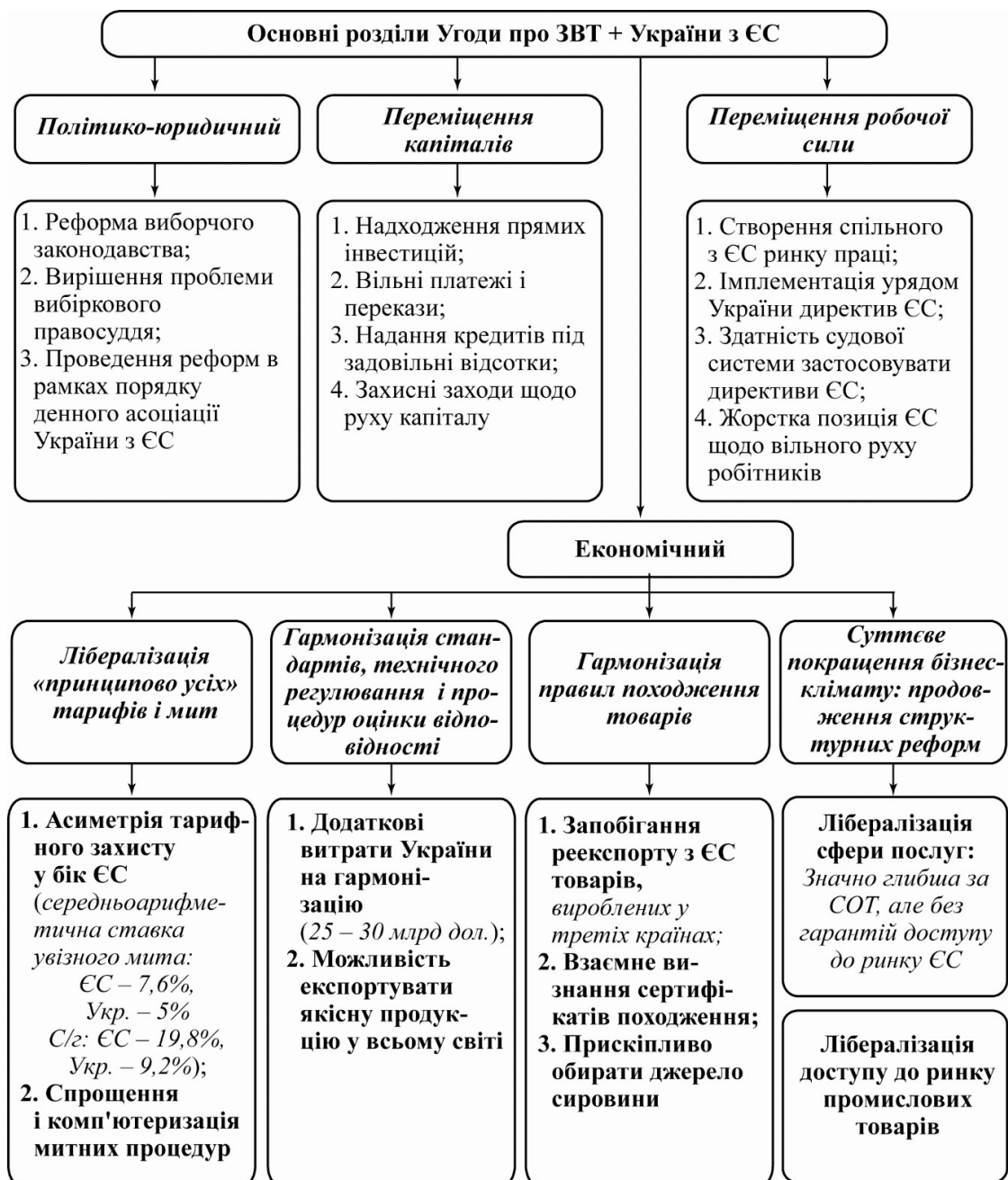

Рис. 2 Асиметрія умов Угоди про Асоціацію України з ЄС

Складено автором за матеріалами [3, с. 268]

Логічним подовженням міжнародної економічної інтеграції України після завершення переговорів щодо вступу до СОТ стало звернення до керівних органів ЄС щодо створення зони вільної торгівлі (ЗВТ), а в перспективі – і асоціації з найбільш потужними регіональними об'єднаннями на Євразійському континенті [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7].

Несиметричність умов торгівлі сільськогосподарськими товарами між Україною і ЄС характеризується наступним чином [7, с. 268; 8; 9; 10]:

А) має місце значне перевищення масштабів виробництва та торгівлі країн ЄС над обсягами виробництва та торгівлі сільськогосподарською продукцією України. Так, частка ЄС-27 у світовому експорті та імпорті агропродовольчих товарів у 2010 році становила 9% (або 129,2 млрд. дол.) та 11% (або 153,5 млрд. дол.), при цьому в експорті ЄС переважає продукція високої якості і глибокої переробки. Вартість експорту сільськогосподарських товарів України була у 13 разів меншою, ніж ЄС (експорт – 9,9 млрд. дол., імпорт – 5,8 млрд. дол.);

Б) незважаючи на те, що сальдо торговельного балансу України у торгівлі з ЄС за товарними групами УКТЗЕД позитивне, за окремими товарними групами імпорт з ЄС значно перевищує експорт в ЄС, що при зустрічному зниженні ставок митного тарифу призведе до посилення асиметрії в умовах торгівлі.

Так, вартість імпорту живих тварин та продуктів тваринного походження з ЄС у 18 разів перевищує вартість вітчизняного експорту в ЄС, а вартість імпорту готових харчових продуктів з ЄС перевищує вартість вітчизняного експорту в ЄС у 3 рази;

В) замість задекларованої назви «глибока і всебічна зона вільної торгівлі», ЄС зберігає значну кількість виключень з режиму вільної торгівлі (біля 400 товарних позицій), перш за все, у секторі торгівлі аграрною продукцією і продовольчими товарами – тобто там, де вигоди від лібералізації ринку ЄС були б для України найбільш чутливими;

Г) існує асиметрія у рівнях тарифного захисту для продукції сільського господарства. ЄС запропонував Україні, як й іншим країнам, з якими він уклав угоди про ЗВТ, значну асиметрію тарифного захисту у бік ЄС, в першу чергу по агропромислових товарах і продукції:

Висновок та перспективи подальших розвідок. Таким чином можна констатувати, що і Угода України з СОТ, і Угода про асоціацію України з ЄС (в тому числі Угода про ЗВТ+України з ЄС) створює певні диспропорції у рівнях захисту внутрішнього ринку і умовах зовнішньої торгівлі між Україною і ЄС, що безпосередньо впливає на стан зовнішньої торгівлі як в цілому, так і на зовнішньоекономічні операції з агропродовольчими товарами України, як наслідок, потребує подальшого аналізу і вивчення.

Список використаної літератури

1. Звіт Робочої групи з питань вступу України до Світової організації торгівлі. WT/ACC/UKR152. – 25.01.2008 (08–0399). – С. 374 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=32172>.
2. WTO ITC UNCTAD World Tariff Profiles 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles13_e.pdf
3. Оцінка наслідків членства України у Світовій організації торгівлі : монографія / за заг. ред. проф. М. О. Кизима, проф. І. Ю. Матюшенко; Ю. М. Маханьова та ін. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2014. – 212 с. – с. 148-160.
4. Ринки реального сектора економіки України в інституціональному середовищі СОТ : кон'юнктура та інтеграція / за ред. проф. В. О. Точиліна ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2012. – 552 с.
5. Сиденко В. Р. Глобализация и экономическое развитие. Т. 1 / В. Р. Сиденко. – К. : Феникс, 2008. – 376 с.
6. Маханьова Ю. М. Асиметрія умов угод України про членство у СОТ та асоціацію з ЄС у зовнішній торгівлі агропродовольчими товарами / Ю. М. Маханьова // Бізнес Інформ, 2014. – №9. – С. 26-34 – с. 28-29.
7. Makhanova Iu. Impact Assessment of Provisions of WTO Accession Agreement and EU Association Agreement on Trade Development of Agricultural and Food Products / Iu. Makhanova // Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. Journal L'Association 1901 «SEPIKE». – Ausgabe 6. – Osthofen, Deutschland; Poitiers, France; Los Angles, USA, 2014. – P. 109-113.
8. Оцінка можливостей розширення і заміщення ринків збуту для продукції підприємств реального сектору України : монографія / за ред. проф. М. О. Кизима, проф. І. Ю. Матюшенко; Ю. М. Маханьова та інш. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2014. – 280 с. – с. 68-120.

9. Маханьова Ю. М. Вплив зони вільної торгівлі з ЄС на розвиток ринку сільськогосподарських товарів в Україні / Ю. М. Маханьова // XV Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми устойчивости функционирования субъектов рыночной экономики Украины» (29-30 листопада 2013 р.). – Феодосія : національний університет, 2013. – С. 190-192.
10. Makhanova Iu. Outlook of the conditions of trade in agricultural goods between Ukraine and the EU / International Journal of Economics, Commerce and Management, United Kingdom, Rochester. – Vol. III, issue 4, April 2015 [Electronic resource]. – Access mode: <http://ijecm.co.uk/wp-content/uploads/2015/04/3414.pdf>.

References

1. The report of the Working group on Ukraine's accession to the World trade organization (25.01.2008). WT/ACC/UKR152. Retrieved from: <http://www.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=32172>.
2. WTO ITC UNCTAD World Tariff Profiles (2013). Retrieved from: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles13_e.pdf
3. Kizim, M. A., Matyushenko, Y. I., Makhanov Y. M. (2014), *Evaluation of consequences of Ukraine's membership in the World trade organization: monograph*. H.: publishing house "INJEC".
4. Tochilina, V. A. (2012), *The markets of the real sector of economy of Ukraine in the institutional environment of the WTO: environment and integration; the national Academy of Sciences of Ukraine, Inst. of Econ. and prognoses*. Kyiv (in Ukr.)
5. Sidenko, V. G. (2008) *Globalization and economic development*. Vol. 1, Kyiv: Fenix, (in Ukr.)
6. Mahanova, Y. M. (2014) Asymmetry of the agreements terms of Ukraine's membership in the WTO and Association with the EU in foreign trade of agricultural goods. *Business inform*, No. 9. (in Ukr.)
7. Makhanova, Iu. (2014) *Impact Assessment of Provisions of WTO Accession Agreement and EU Association Agreement on Trade Development of Agricultural and Food Products*. Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. Journal L'Association 1901 «SEPIKE». – Ausgabe 6. – Osthofen, Deutschland; Poitiers, France; Los Angeles, USA (in Eng.)
8. Kizim, M. A., Matyushenko, Y. I., Makhanov Y. M. (2014), *Assessment of possibilities for expansion and replacement markets for products of enterprises of the real sector of Ukraine: monograph*. H.: publishing house "INJECT". (in Ukr.)
9. Makhanova, Yu. M. (29-30 November 2013) *Influence of a free trade area with the EU on the development of the market of agricultural commodities in Ukraine // XV all-Ukrainian scientific-practical conference "problems of sustainable functioning of the market economy of Ukraine"*. – Theodosius: national University.
10. Makhanova, Iu. (April 2015) *Outlook of the conditions of trade in agricultural goods between Ukraine and the EU*. International Journal of Economics, Commerce and Management, United Kingdom, Rochester. – Vol. III, issue 4. Retrieved from: <http://ijecm.co.uk/wp-content/uploads/2015/04/3414.pdf>.

KHALATUR Svitlana Mukolaivna.

candidate of economic Sciences,
 associate professor of Finance Department
 Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University
 halatyr@i.ua

ASYMMETRY OF THE GENERAL TERMS OF AGREEMENTS OF UKRAINE WITH THE WTO AND THE EU ASSOCIATION FOR AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

Abstract. Introduction. *Ukraine's membership in the world trade organization since 2008 certainly affected the development of foreign trade with regional trading groups like the EU and the custom Unions of Russia, Kazakhstan and Belarus. Despite the fact that the process of Ukraine's accession lasted for 8 years, the government of Ukraine prior to 2008 signed a number of agreements with the WTO, which are asymmetrical at all levels of the foreign trade regulation.*

Purpose of the study is the consideration of asymmetries of the General terms of agreements of Ukraine with the WTO and with the EU Association for agricultural and food products, the creation of scientific and practical recommendations for the development of foreign trade and increase exports of agricultural products in the conditions of modern integration processes.

Results. *In the article it is considered the estimation problem of influence of foreign trade agreement conditions of Ukraine with the WTO and the EU on prospects of agricultural goods production. It was determined that Ukraine within the framework of the WTO agreement adopted asymmetric obligations in respect of export of agro-industrial complex, which significantly limit the ability of domestic enterprises regarding the export of agricultural products to international markets.*

Conclusion. *Thus it can be stated that the Agreement of Ukraine with the WTO and the the EU Association Agreement with Ukraine (including the Agreement on the FTA+ with the EU) creates certain imbalances in the levels of domestic market protection and foreign trade between Ukraine and the EU,*

which directly influence on the external trade, both in general and on foreign trade of the agricultural products of Ukraine, as a consequence, requires further analysis and study.

Keywords: *agro-food products; integration processes; asymmetry; foreign trade agreements.*

*Одержано редакцією 12.01.2016
Прийнято до публікації 17.01.2016*

УДК 502.742+504.03

МАРЕХА Ірина Сергіївна

кандидат економічних наук,
асистент кафедри економічної теорії,
Сумський державний університет, Україна
ukr_irina@ukr.net

ЕКОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. *Проведено аналіз якості економічного розвитку країн Європейського Союзу за окремими субіндексами. Запропоновано поняття екологічної якості економічного зростання. Здійснено класифікацію видів ресурсозбереження у рамках стратегії «Європа - 2020». Визначено основні екосередовищні детермінанти економічного розвитку країн ЄС. Виокремлено шість груп екологічних факторів-стимуляторів та факторів-дестимуляторів економічного розвитку. Доведено, що екологічну бізнес-культуру країн Європейського Союзу можна охарактеризувати як орієнтовану на захист природного середовища.*

Ключові слова: *економічний розвиток; екологізація; фактори-стимулятори; фактори-дестимулятори; екологічна бізнес-культура; Європейський Союз; ресурсоефективна Європа; сталий розвиток.*

Постановка проблеми. Функціонування соціальних систем завжди пов'язувалося з дослідженнями феномену економічного розвитку та факторів, що його обумовлюють. Нова хвиля теоретичних досліджень факторів економічного розвитку може бути охарактеризована як намагання академічних спільнот залучити до наукового аналізу все більшу кількість детермінант та параметрів. Дослідження факторів економічного розвитку відносяться до традиційної, в цілому достатньо широко висвітленої у науковій літературі проблематики з економіки. Очевидні залежності економічного розвитку від різноманітних факторів були виявлені ще в епоху первісного нагромадження капіталу, яке відбувалося на території європейських країн. З часом погляди на економічний розвиток були збагачені новими припущеннями та гіпотезами, емпірична оцінка яких підтверджувала їх достовірність. У контексті сталого розвитку певний інтерес викликають дослідження екологічних чинників економічного розвитку країн Європейського Союзу. Особливістю впливу екологічних факторів на процеси економічного розвитку країн є їхній стимулюючий та дестимулюючий характер. Кумулятивний вплив саме таких факторів на динаміку економічного розвитку країн Європейського Союзу можна виразити через поняття екологічної бізнес-культури.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фундаментальні питання оцінки екологічної культури як фактора економічного зростання були висвітлені у роботі [1], де автор узалежнює сталий, природозберігаючий розвиток суспільства від екологічної культури виробництва. Існує ряд робіт, присвячених обґрунтуванню впливу культури на економічне зростання [2] та розвиток спільнот [3, 4], проте їх автори вкладають у поняття культури більш соціетальний, ніж екологічний зміст. Роль культурних факторів у подоланні екологічних кризових явищ та формуванні нової екологічної концепції економічного зростання підкреслено у роботі [5].